

УДК 317:14

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.54>**О. В. Хаустова**

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти Комунального закладу
«Запорізький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти» Запорізької обласної ради

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ СТАВЛЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена проблемі підготовки вчителів початкових класів до формування ціннісних ставлень учнів на засадах концептуальних ідей Нової української школи. Відповідно до вимог Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», затвердженого 23.12.2020 р., у системі післядипломної освіти створюються умови для вивчення наукових підходів та розвитку умінь і навичок вчителів формувати ціннісні ставлення учнів у процесі їхнього навчання, виховання й розвитку. Автор розкриває теоретичну основу вивчення вчителем теоретичної основи, що складає розуміння понять «цінності», «ціннісні орієнтації», «ставлення», «ціннісні ставлення», структуру ціннісного ставлення, сутність формування ціннісних ставлень на основі концепції І. Беґа. Формування ціннісних ставлень розглянуто як створення системи впливів на емоційний, когнітивний, поведінковий компонент ставлень особистості до себе, іншої людини, суспільства, та предметів оточуючого світу тощо. Висвітлено досвід кафедри початкової освіти Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти щодо введення у зміст курсової підготовки та тренінгів у міжкурсовий період відповідної тематики, зокрема включення теми «Формування ціннісних ставлень в учнів початкової школи» у навчальний модуль «Сучасний стан розвитку наукової дисципліни» та запровадження тренінгу «Духовна зорієнтованість сучасного освітнього процесу». У статті розглядаються зміст навчання в курсовий період та технологія організації тренінгу у міжкурсовому періоді. У процесі навчання вчителів початкових класів у курсовий та міжкурсовий період основний акцент робиться на розвитку компетентностей, що дозволяють у процесі навчання, виховання та розвитку учнів формувати в них на основі дитиноцентрованого підходу ціннісні ставлення до суспільства і держави, сім'ї та родини, природи, мистецтва і культури, праці, до себе (свого фізичного, психічного, соціального «Я»), інших людей. Акцент робиться на впровадженні ідей наскрізного виховання, що дозволяють пронизувати весь освітній процес та охоплювати всі його складові.

Ключові слова: післядипломна педагогічна освіта, вчитель початкових класів, ціннісні ставлення, формування ціннісних ставлень.

Постановка проблеми. Основою розбудови українського суспільства є загальноєвропейські демократичні, гуманістичні цінності, на які орієнтується Нова українська школа. Державні документи, які визначають політику у сфері духовно-морального, гуманістичного, національно-патріотичного виховання головною домінантою виховання визначають формування в особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самої себе, активної за формою та моральної за змістом життєвої позиції. Потреба у вихованні молодих поколінь на основі базових духовно-моральних цінностей обумовила концентрацію зусиль науковців та педагогів-практиків навколо проблеми формування ціннісних ставлень школярів, молодших зокрема. Для посилення виховного потенціалу освітнього середовища необхідною є відповідна підготовка педагогів, яка можлива в умовах післядипломної освіти.

Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», затверджений 23.12.2020 р., зосереджує увагу на необхідності розвитку компетентності педагога в питаннях формування ціннісних ставлень школярів. Так, здатність до формування ціннісних ставлень учнів виокремлено у змісті предметно-методичної компетентності, що входить до трудової функції А «Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)».

Особливості підготовки вчителів до формування ціннісних ставлень у молодших школярів є актуальною проблемою, дослідження якої потребує визначення шляхів, методів впливу на ціннісну, когнітивну, емоційну та поведінкову сферу дитини та умов формування відповідних компетентностей педагогів у системі післядипломної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сутність, місце та роль загальнолюдських, морально-етичних, християнських цінностей широко розглянуто у філософських працях вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як В. Антоненко, О. Богініч, Х. Вегас, Є. Верещак, В. Вовк, Й. Даума, В. Жуковський, Н. Золотарьова, А. Колодний, Г. Лозко, І. Луцький, Г. Пирог, Є. Яковлев та ін. Ставлення особистості до життєвих цінностей як психолого-педагогічну проблему досліджено С. Анисимовим, В. Бойком, О. Лазурським, В. М'ясищевим, Б. Ломовим, С. Рубінштейном, Л. Рувинським та ін.

Психолого-педагогічні механізми формування ціннісних ставлень особистості дитини досліджено у працях К. Абульханової-Славської, Г. Балла, І. Беха, Н. Бібік, Л. Виготського, У. Гласера, З. Карпенко, О. Кононко, В. Лозової, О. Леонтьєва, А. Макаренка, Р. Павелківа, Г. Пустовіта, В. Рибалки, В. Роменця, С. Рубінштейна, О. Савченко, О. Сухомлинської, Г. Троцко, А. Фурмана та інших.

У сучасних педагогічних та психологічних дослідженнях формування ціннісних ставлень учнів розглядається як компонент змісту морального виховання (І. Бех, М. Боришевський, С. Гаряча, О. Доукіна, К. Журба, В. Киричок, Г. Кирмач, Є. Козак, В. Маршицька, Г. Назаренко, К. Чорна, І. Шкільна, та ін.).

Характеристичні теоретико-методичних, дидактичних основ організації освіти і виховання учнів, форм, методів і методик освітньо-виховної роботи, формування ціннісних ставлень, зокрема й в умовах Нової української школи, присвячено науковій праці І. Беха, Л. Бельської, О. Биковської, Н. Бібік, М. Боришевського, О. Варецької, В. Вербицького, С. Гончаренка, І. Кравченко, О. Лавроненко, О. Лисенко, В. Лопатинської, В. Мачуського, О. Пометун, Н. Пташнік, Г. Пустовіта, В. Редіної, О. Савченко, В. Сухомлинського, О. Сухомлинської, Т. Суценко, С. Удовицької, Н. Шагай та інших.

Основні тенденції розвитку післядипломної освіти в умовах трансформації суспільства досліджено у працях В. Олійника, В. Бондар, В. Загв'язинського, В. Маслова, В. Лозової, В. Сагарди, Т. Суценко; різнобічні аспекти підвищення кваліфікації педагогічних кадрів презентують роботи В. Бондар, О. Варецької, С. Крисюка, М. Красовицького, Ю. Кулюткіна, М. Кухаревої, Т. Сорочан. Втім, питання підготовки вчителів до формування ціннісних ставлень молодших школярів у системі післядипломної педагогічної освіти залишається недостатньо розробленим.

Метою статті є висвітлення особливостей підготовки вчителів до формування ціннісних ставлень молодших школярів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до логіки наукових досліджень у даній статті висвітлено сутність таких понять, як «ціннісні ставлення», «формування ціннісних ставлень» та перейдемо до визначення шляхів підготовки вчителів до формування ціннісних ставлень молодших школярів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Слід зазначити, що феномен ціннісного ставлення є багатограним об'єктом сучасних наукових досліджень, його розглядають як системне утворення особистості, що складається в результаті індивідуального розвитку людини, відображається у її самосвідомості.

Цінність як філософське поняття відображає значущість певних об'єктів для життєдіяльності людини та суспільства [10, с. 250]. Поділяють цінності на «нижчі» або «матеріальні» та «вищі» або «духовні».

З точки зору психології, «цінність – поняття, що фіксує позитивне чи негативне значення будь-якого об'єкта чи явища» [5, с. 209]. Матеріальні цінності психологами тлумачаться як перетворені людьми природні багатства, а духовні цінності – як витвір інтелекту та почуттів [5, с. 208].

У філософських дослідженнях моральні цінності визначають як «1) осмислені моральною свідомістю, етично обґрунтовані належні доброчесності й відповідні ним норми поведінки (мудрість, мужність, толерантність, вірність, правдивість, щирість та ін.); 2) узагальнений зміст основних етичних понять (добро і зло, справедливість, щастя, гідність, честь, обов'язок тощо) і принципів (альтруїзм, гуманізм, благоговіння перед життям та ін.); 3) безпосередньо значимі для людини загальні зразки, вимоги, ідеали моралі, які мають самостійний статус, схвалюються суспільною думкою, знаходять втілення в праві, релігії, мистецтві, філософії» [11, с. 708].

У «Сучасному тлумачному психологічному словнику» В. Шагара говориться про три форми існування цінності: «як суспільного ідеалу; як витворів матеріальної та духовної культури або людських вчинків – конкретних предметних утілень суспільних ціннісних ідеалів; цінностей соціальних, які, переломлюючись через призму індивідуальної життєдіяльності, входять у психологічну структуру особистості як особистісні цінності – одне з джерел мотивації її поведінки. Особистісні цінності відбиваються у свідомості у вигляді ціннісних орієнтацій і служать важливим фактором соціальної регуляції взаємин людей і поведінки індивіда» [12, с.597].

Ціннісні орієнтації, у свою чергу, визначають у психологічному словнику як вибіркочку, відносно стійку систему спрямованості інтересів і потреб особистості, націлену на певний об'єкт соціальних цінностей. Процес управління становленням або

зміною ціннісних орієнтацій особистості розглядається як виховання [7, с. 209].

Саме від понять «цінність» та «ціннісні орієнтації», на думку В. Блюмкіна, походить термін «ціннісні ставлення». Поняття «ставлення» у психології є визначальним для вивчення особистості: «Ставлення – це позиція особистості до всього, що її оточує і до самої себе» [6, с. 294].

Категорія «ставлення» стає фундаментальною в концепції В. М'ясищева, який пояснює функціонування психіки та розвиток особистості людини на основі врахування ставлень особистості до інших людей, до самої себе та до предметів оточуючого світу. На думку вченого, система ставлень особистості до дійсності є структурною основою, стрижнем особистості. Саме вона визначає рівень і характер цілісного функціонування всіх складових психіки людини. Ключову роль у цій системі відіграє категорія ставлення до людей [4, с. 129].

Ціннісне ставлення розуміють як внутрішню позицію особистості, що відображає взаємозв'язок особистісних і суспільних значень (В. Сластьонін) [7].

Вважається, що ціннісні ставлення засновуються на особистісному значенні об'єкта ставлення для людини, а його визначальною особливістю є внутрішня детермінованість та позитивна спрямованість (Н. Гаврилова, О. Сергеева, Г. Хорошенко та ін).

У сучасній науці домінує думка, що ціннісні ставлення до матеріальних чи ідеальних предметів – це переживання їх бажаності для людини, і саме у такій психологічній формі суспільні цінності стають суб'єктивними надбаннями особистості, на що вказує у своїх дослідженнях І. Бех [1, с. 200]. Вчений підсумовує, що «ціннісні ставлення – це реальний, дійсний зв'язок, який встановлює людина з об'єктами навколишньої дійсності у своїй свідомості. Це зв'язок особистісного ставлення «Я – Я», «Я – Ти», «Я – держава, Суспільство, Нація» [2, с. 26-27].

Українська дослідниця О. Смакула визначає поняття «ціннісне ставлення» таким чином: «Ціннісне ставлення – це таке усвідомлення суб'єктом цінності певного об'єкта, за яким його відносини з цим об'єктом стають неперервними, самодетермінованими, стійкими і успішними» [8].

Філософська теорія цінностей аргументує, що для функціонування ставлення як ціннісного («полюсами» якого є цінність і оцінка) необхідно, щоб об'єкт, на який спрямоване ставлення, володів об'єктивно суспільною цінністю та суб'єктивною значущістю для особистості (М. Каган і М. Гайдергер). Формування ціннісного ставлення відбувається завдяки встановленню особливого зв'язку об'єкта та суб'єкта, в якому цінність виступає першою категорією, а особистість, що оцінює її, – другою [13].

Важливу для подальшого дослідження думку висловлює Г. Тимошук, вказує на істотні зв'язки ціннісних ставлень з іншими особистісними утвореннями та поведінковими проявами: «ціннісне ставлення є пов'язаним з емоційно-вольовою сферою стійким усвідомленим переконанням суб'єкта у вибірковості власної поведінки та діяльності серед природних і соціальних об'єктів, яке визначається особистісно значущими цінностями» [5, с. 244].

У сучасних дослідженнях українських науковців поняття «ціннісне ставлення» розглядається з позицій різноманітних родових ознак: як складне інтегральне утворення, що виражає особистісний смисл і синтезує три взаємозв'язані компоненти: пізнавальний, емоційно-вольовий і дієвий (С. Сінкевич); як внутрішня готовність учнів до доцільної взаємодії з навколишнім світом, яка базується на усвідомленні цінності об'єктів для суспільства і кожної людини зокрема (О. Колонькова); як значення, яке людина вибірково надає тим чи іншим явищам (С. Лупінович); як складноструктурована сукупність уявлень, переживань, позитивних оцінок, значущих для особистості власних якостей і досягнень, що зумовлюють стиль її поведінки й діяльності (С. Світлична); як внутрішня позиція, норми та ідеали поведінки, за умови особистісного усвідомлення цінностей, їх інтеріоризації в якості особистих життєвих принципів (К. Магрламова).

Характерною ознакою сучасних досліджень формування, виховання ціннісних ставлень є відхід від цілісності освітнього процесу та звуження кола проблеми до конкретного виду ціннісних ставлень (до Батьківщини, праці, природи, людини, себе, навчання, здоров'я тощо). На відміну від цього, у концепції Нової української школи задекларована важливість наскрізного виховання, що пронизує весь освітній процес та поєднує всі його складові.

Для визначення специфіки формування ціннісних ставлень учнів у роботі вчителя початкових класів у Новій українській школі ми звертаємося до концепції ціннісно-сислової сфери особистості, розробленої І. Бехом. В означеній концепції підкреслюється, що «інтеріоризація суспільної цінності в особистісну залежить від того, який тип ставлення складеться між особистістю і певною суспільною цінністю. Якщо особистість ставитиметься до неї відсторонено, якщо вона розотожнюватиме себе з нею, позитивного результату очікувати марно. І навпаки, якщо індивід ставиться до суспільної цінності як до бажаної, необхідної для себе, у нього з'являється стимул, спонукальна сила для перетворення суспільної цінності на власне надбання» [2, с. 26-27].

Для розуміння сутності процесу формування ціннісних ставлень є важливою думка І. Беха про те, що ціннісні ставлення відзначаються тим, що

мають спонукально-регулятивну функцію, яка стає можливою завдяки тому, що «переживання бажаності, через знання й уміння, трансформується на зацікавлено-ціннісне ставлення» [2, с. 26-27].

Формування ціннісних ставлень, згідно концепції І. Беґа постає як перехід суспільних цінностей у форму суб'єктивних надбань особистості. Для того, щоб суспільна цінність інтеріоризувалась в особистісну, на думку І. Беґа необхідно, щоб знання про цінності (когнітивна складова) були збагачені емоційно (емоційно-мотиваційна складова). Об'єкт або явище мають сприйматися дитиною як такий, «що стосується її, не залишає її байдужою, цікавий для неї». Наступний крок у формуванні ціннісних ставлень пов'язаний з поведінкою особистості: «Саме у зв'язку з потребами та інтересами емоції і почуття стають спонуканням до діяльності, регуляторами активності» [2, с. 26-27].

Базуючись на даній концепції І. Беґа, у нашому дослідженні формування ціннісних ставлень учнів постає як утворення складних, взаємопов'язаних зв'язків між об'єктивними цінностями та особистістю, що забезпечує інтеріоризацію цінностей та розвиток в цілісному освітньому процесі можливостей ствердження цінностей у поведінці учня, його вчинках. Цей процес формування ціннісних ставлень характеризується створенням системи впливів на емоційний, когнітивний, поведінковий компонент ставлень особистості до себе, іншої людини, суспільства та предметів оточуючого світу. Це тлумачення враховує думку В. Горбатих про те, що «ставлення» включає емоційний, когнітивний та поведінкові компоненти [3].

Серед різних підходів до визначення структурних компонентів ціннісного ставлення, що визначають когнітивний, емоційно-оціночний, поведінковий компоненти, які знаходимо у працях Т. Андрющенко, І. Беґа, Н. Вознюк, А. Карнаухової, О. Кононко, Ю. Приходько, Л. Рувинського, Н. Щуркової та ін., ми зосереджуємось на трикомпонентній моделі, яка містить емоційний, когнітивний та поведінковий компоненти. Ми враховуємо думку Т. Лікона про те, що усі психологічні рівні «знаю»-«відчуваю» - «роблю» - мають бути задіяні в процесі виховання, морально-ціннісного розвитку особистості. Таким чином, формування ціннісних ставлень має стати процесом, що поєднує міркування, рефлексію, критичне мислення, постановку та вирішення проблемних питань (когнітивний компонент); пробудження, сприяння усвідомленню та вияву емоцій (емоційний компонент); створення умов для піклування, побудови досвіду поведінки з утвердження цінностей (поведінковий компонент).

Вирізняючи дані компоненти, зосереджуємось на цілісному підході до формувального впливу на ціннісні ставлення учнів початкової школи, враховуючи ідеї наскрізного виховання.

У створенні необхідних для цього умов є актуальними ідеї унікальної дитиноцентрованої педагогіки, зокрема педагогіки Японії щодо родинно-громадсько-шкільного виховання, яке є наскрізним, пронизує повсякденне життя школярів, враховує історичні події, дати, національну філософію, мистецтво, поезію, традиції, спілкування з природою та працю.

Формування ціннісних ставлень у молодших школярів не має характер «прищеплювання» цінностей, це процес, що спирається на емоційні враження дитини, дослідження нею ціннісних питань, групової взаємодії та індивідуальної рефлексії, сумнівів, перевірки і нарешті впевненості та досвіду. Спираючись на ідеї Я. Корчака, формування ціннісних ставлень має відбуватись як процес підготовки дитини до реального, а не уявного життя, виховуючи у ній не тільки здатність цінувати і поважати правду, а й прищеплюючи вміння розпізнавати брехню; не тільки погоджуватися, але й заперечувати, не тільки слухатися, а й бунтувати [14, с. 98].

Для забезпечення підготовки вчителів до формування ціннісних ставлень молодших школярів у Запорізькому обласному інституті післядипломної освіти в освітньо-професійну програму курсів підвищення кваліфікації вчителів початкової школи у навчальний модуль «Сучасний стан розвитку наукової дисципліни» включено тему «Формування ціннісних ставлень в учнів початкової школи». Зміст навчання передбачає вивчення наступних питань: здатність до формування ціннісних ставлень в учнів початкової школи як складова професійної компетентності сучасного педагога; формування ціннісних ставлень у змісті виховної роботи педагогів початкової школи; ціннісні ставлення: сутність, структура, характеристика; місце ціннісних ставлень в структурі ключових компетентностей особистості молодшого школяра; сучасні підходи до формування ціннісних ставлень в учнів початкової школи; технології, форми, методи і прийоми формування ціннісних ставлень в учнів у процесі їхнього навчання, виховання і розвитку. Відповідно до вимог Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», затверджений 23.12.2020 р. у процесі навчання вчителів початкових класів основний акцент робиться на розвитку компетентності, що дозволяє у процесі навчання, виховання та розвитку учнів формувати в них ціннісні ставлення до суспільства і держави, сім'ї та родини, природи, мистецтва і культури, праці, до себе (свого фізичного, психічного, соціального «Я»), інших людей.

Очікуваними програмними результатами навчання є:

- професійні знання: про сутність здатності вчителя до формування ціннісних ставлень в учнів початкової школи, особливості формування ціннісних ставлень у змісті виховної роботи, сутність поняття «ціннісні ставлення», характеристики ціннісних ставлень; сутність сучасних підходів до формування ціннісних ставлень в учнів початкової школи; різновидів технологій, форм, методів формування ціннісних ставлень в учнів;

- професійні вміння: враховувати особливості формування ціннісних ставлень молодших школярів у змісті виховної діяльності, визначати місце ціннісних ставлень у структурі ключових компетентностей особистості молодшого школяра; характеризувати сучасні підходи до формування ціннісних ставлень в учнів початкової школи; обирати та застосовувати технології, форми, методи і прийоми формування ціннісних ставлень учнів у процесі навчання, виховання і розвитку;

- цінності та ставлення: цінності гідності, рівності, справедливості, толерантності, турботи, чесності, довіри, верховенства права, патріотизму, нетерпимості до корупції та фаворитизму, екологічно-етичні цінності, соціальної відповідальності, лідерства і відповідальності, свободи.

Для самостійної роботи вчителів початкових класів, які проходять курсову підготовку передбачено вивчення навчальних матеріалів та опрацювання наукових статей з теми, пошук відповідей на питання: «Які стратегії розвитку критичного мислення доцільно застосовувати в процесі формування ціннісних ставлень учнів?» та «Які теми проєктів є актуальними для формування ціннісних ставлень в учнів?». Контрольний захід за темою передбачає визначення місця ціннісних ставлень в структурі ключових компетентностей та їх характеристики. Це дозволяє забезпечити докладне вивчення програми «Нова українська школа: у поступі до цінностей», розробленої провідними українськими науковими установами.

Для роботи над питаннями формування ціннісних ставлень у міжкурсовий період педагогам пропонується участь у роботі тренінгу «Духовна зорієнтованість сучасного освітнього процесу», розрахованого на 16 годин.

Технологія організації роботи тренінгу передбачає послідовність трьох етапів: вступного, основного та заключного.

У вступній частині відбувається об'єднання й активізація учасників, створення атмосфери довіри й прийняття; формулювання правил групи, учасникам надається можливість визначити й вербалізувати особистісно-професійні цілі роботи в групі, актуалізувати наявні знання щодо духовного розвитку особистості, формування духовних цінностей молодших школярів, наскрізного вихо-

вання, організації духовно зорієнтованого освітнього процесу.

В основній частині тренінгу виокремлено теоретичний та практичний блоки, які забезпечують оволодіння концептуальними основами конструювання, організації, реалізації духовно зорієнтованого освітнього процесу. Теоретичний блок розкриває концепцію Я-центрованого духовно розвивального виховання (І. Бех), сутність наскрізного виховання в Новій українській початковій школі, роль сучасних технологій виховання й навчання в організації духовно зорієнтованого освітнього процесу. Практичний блок містить тренінгові вправи, які дозволяють усвідомити мету й завдання, специфіку застосування сучасних педагогічних технологій, науково обґрунтованих механізмів, методів у наскрізному вихованні. Передбачено вправи на формування вмінь організації освітньої діяльності на основі інтерактивних, артпедагогічних технологій, усвідомленого вибору методів і форм діяльності молодших школярів та вчителів початкових класів; вправи на підтримку духовного здоров'я. Під час тренінгових вправ відпрацьовуються вміння враховувати специфіку інклюзивного підходу в духовно зорієнтованому освітньому процесі в початковій школі. Відповідно до різних педагогічних технологій в основній частині тренінгу наявні вправи для інтеграції наукових знань і практичних умінь, навичок у мовній, пізнавальній, зображувальній, руховій діяльності; оперування різноманітними матеріалами та методиками. Тренінгові вправи залучають вчителів до творчого пошуку методів і засобів більш ефективного наскрізного виховання, духовного розвитку учнів молодшого шкільного віку.

У заключній частині тренінгу передбачені вправи на активізацію особистісно професійної рефлексії, усвідомлення перспектив особистісного й професійно-творчого, духовного розвитку вчителів початкових класів, підбиття підсумків та отримання зворотного зв'язку.

У процесі тренінгової роботи застосовуються різноманітні форми та методи організації освітньої діяльності: інтерактивна лекція; практичні заняття (майстер-клас, міні-дискусії, робота в загальному колі, в малих групах, двійках, трійках, групах обговорення, індивідуальна робота, обмін досвідом, колективні презентації, інсценування, «мозковий штурм», аналіз ситуаційних вправ, рольова гра, захист проєктів); рефлексія, самодіагностування.

Передбачено застосування самопрезентації, вправ-руханок, встановлення правил, кругових бесід, артпедагогічних вправ, інтерактивних вправ, які стимулюють критичне мислення («Знаю – Хочу дізнатись – Дізнався», «Незакінчене речення», «Асоціативний куц» тощо), створення та захист міні-проєктів, аналіз модельних програм НУШ, самоаналіз, аналіз шкільної практики тощо.

Умовою успіху тренінгу є організація духовної взаємодії всіх її учасників.

Упровадження комплексу заходів, спрямованих на підготовку педагогів до формування ціннісних ставлень учнів початкових класів у період курсової підготовки та у міжкурсовий період підвищує її результативність.

Висновки і пропозиції. Підготовка вчителів до формування ціннісних ставлень молодших школярів в системі післядипломної педагогічної освіти є актуальною проблемою сьогодення. Її вирішення полягає у введенні у зміст курсової підготовки та тренінгів у міжкурсовий період відповідної тематики, наприклад включення теми «Формування ціннісних ставлень в учнів початкової школи» у навчальний модуль «Сучасний стан розвитку наукової дисципліни» та запровадження тренінгу «Духовна зорієнтованість сучасного освітнього процесу».

Список використаної літератури:

1. Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності : навч. посіб. К. : Академвидав, 2009. 248 с.
2. Виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості в позакласній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів : монографія / І. Д. Бех, К. І. Чорна, К. О. Журба, В. А. Киричок, І. М. Шкільна, С. В. Коновець. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 176 с.
3. Горбатих В.В. Самоставлення особистості як емоційний компонент самосвідомості. *Вісник Запорізького національного університету*. № 2(13), 2013. С. 48-52.
4. Мясіщев В.Н. Личность и неврозы. Ленинград, 1980. 426 с.
5. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. Київ: Вища шк., 1982. 214, [2] с.
6. Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова ; ред. Н. А. Побірченко. К. : Науковий світ, 2007. 274 с.
7. Слостенін В.А. Учитель и время. *Советская педагогика*. 1990. № 9. С. 3–9.
8. Смакула О. І. Формування ціннісного ставлення майбутніх вихователів до фізичної культури : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. К., 2004. 264 с.
9. Тимошук Г. В. Сутність і структура ціннісного ставлення майбутніх економістів до професійної діяльності. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2014. Вип. 17. С. 241-249.
10. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ : КВІЦ, 2020. 274 с.
11. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. VI, 742 с.
12. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х.: Прапор, 2007. 640 с.
13. Ширіна О. О. Підходи до розуміння сутності поняття «ціннісне ставлення майбутніх учителів іноземної мови до полікультурної освіти». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць* / [гол.ред. : Т. І. Суцєнко]. Запоріжжя, Класичний приватний університет, 2010. № 10 (63). С. 217-225.
14. Korczak J. Jak l'ubyty dytynu/ Janusz. – Kharkiv: Klub simeinoho dozvillya, 2016. 206 p.

Khaustova O. Teachers' preparation to the formation of values of primary schoolchildren in the system of postgraduate pedagogical education

This article is devoted to the problem of preparing the primary schoolchildren to the formation of the senior positions of the students at the ambush of the conceptual ideas of the New Ukrainian School. According to the professional standard for such professions as "Primary teacher of secondary school", "Primary teacher with bachelor diploma", "The teacher in secondary school" approved on 12.23.2020 in the system of postgraduate education the conditions for studying scientific approaches and the development of skills and abilities to form values of students in the process of their learning, education and development. The author reveals the theoretical basis of the teacher's study of the theoretical basis, which is an understanding of the concepts of "values", "value orientations", "attitudes", the structure of values, the essence of the formation of values based on the I. Bekh's conception. The formation of value attitudes is considered as the creation of a system of influences on the emotional, cognitive, behavioral component of the attitudes of the individual to himself, another person, society and objects of the world. The experience of the Department of Primary Education of the Zaporizhzhia Regional Institute of Continuing Pedagogical Education is introducing in relevant topics into the content of course preparation and training in the intercourse period, in particular, including the topic "Formation of values in primary school", training "Spiritual orientation of the modern educational process".

The article considers the content of training in the course period and the technology of training in the intercourse period. In the process of training primary school teachers in the course and intercourse period, the main emphasis is on the development of competencies, that allow in the process of learning, education and development of students to form in them on the basis of a child-centered approach values of society and the state, family and family, nature, art and culture, work, yourself (your physical, mental, social "I"), other people. The emphasis is placed on the implementation of ideas of end-to-end education, which allow to permeate the entire educational process and cover all its components.

Key words: post graduate education, prime school teacher, values, formation of values.